

Erityisasiantuntija Marjatta Koskinen
Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan maatalousjaosto
asiantuntijakuuleminen 5.10.2022

HE 154/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023 (Maaseudun kehittämisen (luku 30.10) sekä maa- ja elintarviketalouden (luku 30.20) määrärahat)

Maa- ja metsätalousministeriön (MMM) osalta talousarvioesityksessä korostetaan ministeriön perustettavien, kuten ruokaturvan, huoltovarmuuden ja puhtaan veden saatavuuden takaamisen merkitystä. Maa- ja elintarviketalouden osuus pääluokan määrärahoista on 67,6 prosenttia (1 792 miljoonaa euroa) ja maaseudun kehittämisen 16,7 prosenttia (444 miljoonaa euroa).

Suomen CAP-suunnitelman 2023–2027 toimeenpano käynnistyy vuoden 2023 alussa. CAP-suunnitelma koostuu EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (CAP) suorista tuista ja sektoritoimista sekä Manner-Suomen ja Ahvenanmaan maakunnan maaseudun kehittämistoimenpiteistä. CAP-suunnitelman pää tavoitteita ovat aktiivisen ruuantuotannon turvaaminen, maatalouden ilmasto- ja ympäristöviisaus sekä uusiutuvan maaseudun elinvoimaisuuden vahvistaminen.

Manner-Suomen toimivaltaan kuuluvien toimenpiteiden vuoden 2023 määrärahat (yhteensä noin 1 860 miljoonaa euroa) on budjetoitu talousarvioesityksen eri momenteille Euroopan komission hyväksymän CAP-suunnitelman mukaisesti.

Suorissa tuissa merkittävä osa rahoituksesta käytetään Suomessa tarkasti kohdennettuihin toimiin kuten tuotantosidonnaiseen tukeen, nuorten viljelijöiden tukeen ja uusiin ekojärjestelmiin. Markkinatoimilla edistetään esimerkiksi toimijoiden välistä yhteistyötä alkutuotannossa.

Maaseudun kehittämistoimenpiteitä ovat muun muassa ympäristökorvaukset, luonnonmukaisen tuotannon korvaukset, eläinten hyvinvointikorvaukset, luonnonhaittakorvaukset, investointien rahoitus ja maaseudun kehittämishankkeet, yritysrahoitus sekä Leader-toiminta. Maaseudun kehittämistoimenpiteitä ovat myös osaamisen kehittäminen, innovaatiot sekä digitalisaation teemat.

Taulukko: CAP-suunnitelmaan liittyvien momenttien rahoitus

	CAP-suunnitelmakausi 2023-2027			Siirtymäkausi 2021-2022 (EU+kansall.)	Maaseutu- rahaston elpymisvälin e	Ohjelmakausi 2014-2020 (EU+kansall.)	Huolto- varmuus- paketti/ vihreä siirtymä	Yhteensä	Valtuus	Budjettilaki
	EU-osuus	Kansallinen osuus	Kokonaan kansallinen							
Mom. 30.10.40 Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset	24,854	32,946		60,000	13,300	0,900	7,500	139,500	127,000	X
Mom. 30.10.41 Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki			15,000					15,000	250,000	
Mom. 30.10.43 Eläinten hyvinvointikorvaukset	31,820	42,180						74,000		X
Mom. 30.10.64 EU:n ja valtion rahoitusosuus alueelliseen ja paikalliseen kehittämiseen	28,281	32,335		55,200	8,600	4,600	10,000	139,016	224,256	X
Mom. 30.20.40 Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki			350,000					350,000		
Mom. 30.20.41 EU-tulotuki ja EU-markkinatuki	520,600							520,600		X
Mom. 30.20.43 Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotantoneuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit	123,221	163,339						286,560	1 115,000	X
Mom. 30.20.44 Luonnonhaittakorvaukset	76,885	101,917	317,082					495,884		
Yhteensä	805,661	372,717	682,082	115,200	21,900	5,500	17,500	2020,560		
CAP-suunnitelma yhteensä (EU+kansallinen)			1860,460							

Samanaikaisesti Ruokavirasto valmistelee toimeenpanon edellyttämiä tietojärjestelmämuutoksia. Tarvittava lainsäädäntö on annettu vuoden 2023 talousarvioesitykseen liittyvinä neljänä hallituksen esityksenä.

Talousarvioesitykseen momenteille 30.10.40 ja 30.10.64 sisältyvät myös maaseuturahastosta rahoitetun elpymistoimien, vuosien 2021–2022 siirtymäkauden sekä aikaisempien ohjelmakausien sitoumusten maksatuksiin tarvittavat määrärahat (yhteensä lähes 143 miljoonaa euroa).

Vuoden 2023 talousarvioesitykseen sisältyy myös keväällä sovittuja vihreää siirtymää tukevia kansallisia määrärahoja seuraavasti:

- maaseutuyritysten energiainvestointituki 10,0 miljoonaa euroa (momentti 30.10.64).
- biokaasu-, lannankäsittely-, ravinnekierrätys- ja hiilensidontainvestointituki 7,5 miljoonaa euroa (momentti 30.10.40).

Maaseudun kehittämisen momentille (30.10.63) sisältyy 2,0 miljoonan euron määräraha kyläkauppaukeen. Tukijärjestelmä on tarkoitus vakinaistaa vuodesta 2023 lähtien. Tuen tavoitteena on turvata ja edistää päivittäistavarakauppapalveluiden saatavuutta maaseudulla ylläpitämällä ja lisäämällä palveluiden monipuolisuutta.

Momentille 30.10.55 (4H-toiminnan edistäminen) esitetään määrärahaa 0,3 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2022. Määrärahan pienentyminen johtuu eduskunnan kertaluonteisen lisäyksen poistosta. Määrärahaan sisältyy kuitenkin vuosien 2020–2022 määräaikaisen tasokorotuksen jatko (+0,5 milj. euroa).

Ruokaviraston toimintamenomomentille (30.20.01) esitetään yhteensä 81,205 miljoonan euron määrärahaa. Tästä 0,6 miljoonaa euroa kohdentuu elintarvikeketjun rikollisuuden torjunnan sekä etämyynnin valvonnan järjestämiseen. Valvonnan merkitys on viime vuosina kasvanut, ja sillä voidaan suojata laillisesti toimivia yrityksiä epäterveeltä kilpailulta sekä kuluttajia terveysvaaroilta ja harhaanjohtamiselta. Ruokavirasto vastaa hallinnon alalla monien tietojärjestelmien kehittämisestä ja ylläpidosta. Momentille sisältyy rahoitusta tietojärjestelmien kehittämishankkeisiin yhteensä noin 11 miljoonaa euroa siirtona momentilta 28.70.20 (Tuottavuuden edistäminen).

Momentille 30.20.20 (Eläinlääkintähuolto ja kasvintuhoojien torjunta) esitetään määrärahaa 1,981 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2022. Muutos johtuu rabiesohjelman EU-rahoituksen vähenemisestä (-0,019 milj. euroa) sekä varautumisesta sikatalouden tilapäisten salmonellakorvausten maksamiseen (+2,0 milj. euroa).

Momentille 30.20.42 (Turvepeltojen ilmastotoimet) esitetään 30,0 milj. euron määrärahaa turvepeltojen ilmastotoimiin. Määrärahaa käytetään turvepelloilla toteutettaviin pohjaveden pinnan korotukseen liittyvien kosteikkojen ja kosteikkoviljelyn kehittämis-, kokeilu- ja investointihankkeisiin ja viestintään sekä näihin liittyvien avustusten maksamiseen. Määrärahalla voidaan myös vettää turvepeltoja pois maatalouskäytöstä. Lisäksi määrärahaa voidaan käyttää kosteikkoviljelyn arvoketjun edistämiseen.

Momentille 30.20.47 (Ruokaketjun kehittäminen) esitetään määrärahaa 1,968 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2022. Määrärahan pieneminen johtuu eduskunnan kertaluonteisten lisäysten poistosta, 0,6 miljoonan euron määrärahasiirroista elintarvikeattasoiden rahoittamiseen momentille 24.01.01, säästöjen kohdennuksista sekä ruokaketjun viestintätehtävien järjestelystä.

Valtion vuoden 2023 talousarvioesitykseen ei sisälly **Maatilatalouden kehittämisrahastoon (Makera)** siirrettävää määrärahaa (momentti 30.20.61). Euroopan unionin rahoituskaudella 2014–2020 ja yhteisen maatalouspolitiikan siirtymä kautena 2021–2022 maatalousinvestointien rahoituslähteinä ovat sekä valtion talousarvio, että Makera. Siirtymä kautena 2021–2022 Makeran käyttö maatalouden investointiavustusten rahoituslähteenä on pienentynyt ja CAP27-suunnitelman maatalouden rakennetuet on tarkoitus rahoittaa lähes kokonaan EU-osarahoitteisena valtion talousarviosta. Hallituksen huoltovarmuuspaketissa

on kohdennettu 28,0 miljoonaa euroa kokonaan kansallisesti, Makerasta maksettaviin, investointitukiin vaihtoehtoisin energialähteisiin ja muihin huoltovarmuuteen liittyviin investointeihin.

Yhtenä keinona maatalouden investointien edistämiseksi käytetään valtioneuvoston takauksia. Valtioneuvoston takausvastuut hoidetaan Makeran varoin. Lisäksi Makerasta voidaan myöntää valtioneuvoston takauksia maksuvalmiuslainoille turvaamaan maatalouden toimintaedellytyksiä tiloille, jotka ovat erityisissä tilapäisissä maksuvalmiusvaikeuksissa. Makeran taloudellisen aseman turvaamiseksi ja takaustappioihin varautumiseksi rahastoa pääomitettiin valtion vuoden 2022 ensimmäisessä lisätalousarviossa määrällä, joka vastaa arviota käyttöönotettavien maksuvalmiuslainojen takausvastuiden rahastosta korvattavaksi tulevasta määrästä. Lisäksi hallitus on kohdentanut valtion vuoden 2022 toisessa lisätalousarviossa 7,0 miljoonaa euroa samaan tarkoitukseen osana huoltovarmuuspakettia. Makerasta investointi- ja maksuvalmiuslainoille myönnettyjen valtioneuvoston takauksien yhteismäärän arvioidaan olevan vuoden 2022 lopussa noin 105 miljoonaa euroa, josta maksuvalmiuslainoille myönnettyjä takauksia arvioidaan olevan noin 30 miljoonaa euroa.